

**СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї
У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

<https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (Accessed 7 March 2022). [in Ukrainian].

7. Onkovych, H. (2014). Profesiino-oriientovana mediaosvita u vyshchii shkoli [Professionally-oriented media education in higher school]. "Higher education of Ukraine". *Theoretical and scientific-methodical journal*, No.2, pp. 80–87. [in Ukrainian].

8. Sakhnevych, I. A. (2020). Vykorystannia hrafichnykh orhanaizeriv yak mediainformatsiinykh zasobiv na praktychnykh zaniattiakh z anhliiskoi movy v zakladakh vyshchoi tekhnichnoi osvity [The use of graphic organizers as media information in practical English classes in institutions of higher technical education]. "Current issues of the humanities". *Interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych State Pedagogical University of Ivan Franko*. Drohobych:

Helvetica Publishing House, Vol. 27, pp. 205–211. [in Ukrainian].

9. Shvorak, K. & Karpik, I. (2018). Mediakompetentnist ta mediahramonist bazovi kompetentnosti pedahoha NUSH [Media competence and media grammarian basic competencies of teacher NUSH]. "Young scientist". *Scientific journal*. Kherson, Vol. 12.1 (64.1), pp. 9–12. [in Ukrainian].

10. Buckingham, D. (1990). Media Education: From Pedagogy to Practice. In: Buckingham, D. (Ed.). *Watching Media Learning: Making Sense of Media Education*. London, New York, Philadelphia: The Falmer Press, pp. 3–15. [in English].

11. Masterman, L. A (1997). Rational for Media Education. Kubey R. (Ed.). *Media Literacy in the Information Age*. New Brunswick & London : Transaction Publishers. pp. 15–68. [in English].

12. Worsnop, C. (1996). *Assesing Media Work*. Mississauga : Wright Communication. 80 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 18.04.2022

УДК 373.2.015.311: 316.362

DOI:

Світлана Лозинська, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
Надія Калагурка, студентка кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка

**СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї
У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

У статті проаналізовано одну з важливих вимог оновленого Базового компонента дошкільної освіти – запровадження принципу педагогіки партнерства; розглянуто проблему взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти на сучасному етапі; вказано функції, які виконує сім'я; наголошено на необхідності зв'язку сімейного і суспільного виховання дітей дошкільного віку; зазначено ефективні форми та методи співпраці з батьками вихованців та розкрито значення співробітництва задля гармонійного розвитку дітей дошкільного віку.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти; педагоги, сім'я; батьки; діти; виховання; взаємодія; форми та методи співпраці; освітній процес.

Лит. 5.

Svitlana Lozynska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Primary and Preschool Education Department
Ivan Franko National University of Lviv
Nadiia Kalahurka, Student of the Primary and Preschool Education Department of
Ivan Franko National University of Lviv

**COOPERATION BETWEEN THE PRESCHOOL INSTITUTION AND THE FAMILY IN
THE UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN AT THE PRESENT STAGE**

The article analyzes one of the important requirements of the updated Basic component of preschool education (12.01.2021) – the introduction of the principle of pedagogy of partnership, based on respect, trust, equality, responsibility, volunteerism of all its participants.

The problem of interaction between the family and the preschool institution at the present stage is considered. The functions performed by the family are indicated, namely: educational, economic-household, emotional, the function of spiritual communication, the function of forming the experience of social life and sexual-erotic function (according to T. Ponimanska).

An emphasis is placed on the need to link family and social upbringing of preschool children. The family

СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

and the preschool institution are two important institutions of the child's socialization, which have a common goal – to raise a harmonious and responsible person. The family is the center of a child's life, it introduces him into society. It is in the family that the child receives social upbringing and is formed as a person. These ideas developed in the works of many teachers of the past, including A. Makarenko and V. Sukhomlynskiy.

The effective forms and methods of cooperation with the children's parents (collective, individual and visual-information) are indicated. Interesting forms of work with parents are master classes, competitions, family holidays, excursions (trips), project activities, and participation in classes, volunteering, questionnaires, joint celebrations, pedagogical library (book crossing) and many others. Innovative forms of work with the use of information and communication technologies are considered in more detail, namely: the site of a preschool institution, a group on a social network, a chat in a messenger, E-mail, Padlet and Google forms. The importance of cooperation for the harmonious development of preschool children is revealed.

Keywords: preschool institution; teachers; family; parents; children; upbringing; interaction; forms and methods of cooperation; educational process.

Постановка проблеми. У ХХІ ст. питання про роботу із сім'єю – це велике й важливе питання, оскільки залучення батьків та інших членів сім'ї до освітньої роботи закладу дошкільної освіти потрібне передусім для дітей. Проблема батьків і дітей, сім'ї і закладу дошкільної освіти – одна з найскладніших у вихованні. Її потрібно розв'язувати спільно – активно співпрацювати та дотримуватися єдності виховних впливів.

Недарма закони, освітні програми і стандарти наголошують про залучення батьків до освітнього процесу.

Відповідно до Закону “Про освіту”, одним з основних завдань, що стоять перед закладом дошкільної освіти, є “взаємодія з родиною для забезпечення повноцінного розвитку дитини”.

У затвердженому (12.01.2021) Базовому компоненті дошкільної освіти вперше окреслено необхідність співпраці закладу дошкільної освіти і сім'ї “Відвідування дитиною закладу дошкільної освіти не звільняє батьків або осіб, які їх замінюють від виховання й розвитку їх дитини... Удосконалення змісту дошкільної освіти передбачає запровадження принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці дитини, вихователя і батьків або осіб, які їх замінюють” [1, 32–33], покладено “актуальну для сучасного етапу розвитку дошкільної освіти в Україні ідею солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку” [1, 3].

У Законі України “Про дошкільну освіту” наголошується, що “Виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти є обов'язковим для всіх закладів дошкільної освіти, незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, інших форм здобуття дошкільної освіти” [стаття 22]. Тому налагодження співпраці дошкільного закладу із сім'єю – надзвичайно актуальне на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему співпраці сім'ї і закладу дошкільної

освіти у вихованні дітей дошкільного віку розглядали такі науковці: Г. Борин, Т. Жаровцева, Л. Загик, А. Залізняк, О. Кононко, В. Котирло, Т. Куликова, С. Ладивір, С. Івах, Л. Островська, Е. Панько, О. Урбанська, А. Богуш, Т. Піроженко, Т. Поніманська та інші.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'ями вихованців задля гармонійного розвитку дітей.

Виклад основного матеріалу. Дитина є частиною світу, тому вона вчиться у всіх і у всього, що її оточує. Вчиться сама і навчає тих, хто поряд – батьків і педагогів. Щодня, роблячи маленькі кроки, дитина спостерігає – пізнає людей і відчуває серцем, кому можна довіряти, з ким спокійно і легко бути собою. Батьки – перші люди, з якими зустрічається маля, з якими вчиться жити серед інших людей. Виховання починається в сім'ї, яка є першим і найсильнішим джерелом впливу на дитячу душу.

Сім'я – центр життя дитини, вона вводить її у суспільство. Саме тут дитина одержує соціальне виховання, формується як особистість, згодом стає особистістю. У сім'ї закладаються основи людських взаємин, які залишають слід на все життя – від них залежить і теперішнє і майбутнє життя маленької людини, яка розвивається і пізнає світ, відчуваючи серцем. Тому важливо виховувати з мудрістю – любити дитину віддано і строго, ніжно і вимогливо водночас. Завдяки емоційній близькості з батьками у дитини виникає почуття довіри до світу і дорослих, які її оточують.

Із сім'ї починається суспільне виховання [5, 22], адже саме батьки приводять дітей у суспільство – “величезний дім, споруджений з маленьких цеглинок – сімей” [5, 261].

Сім'я і заклад дошкільної освіти – два важливі інститути соціалізації дитини, які мають спільну мету – виховати гармонійну та відповідальну людину. Це зробити нелегко. Потрібно багато знати і вміти, вчитися протягом усього життя,

СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

рости разом із дитиною, бачити і відчувати її індивідуальний світ, виховувати душу терпеливо – з любов'ю і розумінням.

Відомо, що сім'я виконує різноманітні зовнішні і внутрішні функції. З огляду на особливості соціального буття сім'ї Т. Поніманська виділяє такі її функції [4, 409]:

- виховну, яка полягає у задоволенні індивідуальних потреб у батьківстві та материнстві, самореалізації особистості в дітях. Стосовно суспільства виховна функція сім'ї забезпечує соціалізацію підростаючого покоління;

- господарсько-побутову, яка спрямована на задоволення матеріальних потреб членів сім'ї, забезпечення умов для збереження і зміцнення їхнього здоров'я, організацію відпочинку;

- емоційну, реалізація якої задовольняє потре-бу людини у визнанні, любові, турботі, психологічному захисті;

- духовного спілкування, яка забезпечує взаємне розуміння і духовне збагачення особистості;

- формування досвіду соціального життя – у сім'ї особистість здобуває первинні знання і навички взаємодії з людьми, поведінки в суспільстві, набуває досвіду соціального контролю за виконанням його норм і правил;

- сексуально-еротичну функцію, яка забезпечує продовження роду та задовольняє потреби індивіда у сексуальному житті.

Особливу роль у сучасній сім'ї відіграють функції духовного спілкування, емоційної підтримки та виховна функція.

Про зв'язок сімейного і суспільного виховання дітей дошкільного віку сказано й написано чимало. Психолого-педагогічні дослідження показують, що сім'я потребує допомоги фахівців на всіх етапах дошкільного дитинства, бо, як писав А. Макаренко, “Виховання є процес соціальний у найширшому розумінні. Виховує все: люди, речі, явища, але насамперед і найбільше – люди. З них на першому місці – батьки та педагоги” [2, 10].

Відомо, що сім'я – головний інститут виховання, а заклад дошкільної освіти – перший соціальний інститут, який не лише здійснює первинний виховний вплив на дітей, але й забезпечує педагогічну освіту батьків.

Ідеї взаємодії сімейного й суспільного виховання розвинулись у працях В. Сухомлинського. Саме він наголошував, що без активної участі батька й матері в житті закладу дошкільної освіти, без постійного духовного спілкування дорослих і дітей неможлива сама сім'я як первинний осередок суспільства. “Батько й мати – перші

вчителі і вихователі” [5, 175], які знайомлять дитину зі світом і ведуть її надійними стежинками у суспільне життя. Дитина підрастає і батьки приводять її у дитячий садок. Там її зустрічають педагоги – люди, які працюють у світі дитинства. Вони з радістю і любов'ю спілкуються з дітьми, навчають їх спостерігати за іншими людьми і взаємодіяти з ними, робити впевнені кроки і щоденні відкриття. Педагоги, як і батьки, є вихователями – тимчасовими вихователями на певному життєвому етапі дітей. Тому дуже важливо правильно і відповідально взаємодіяти із сім'ями вихованців, спільними зусиллями виховувати порядних людей, які з вдячністю і добротою підуть у доросле життя.

На жаль, не всі педагоги і батьки розуміють цінність співпраці. Думаємо, тут варто дослухатись до поради В. Сухомлинського: “Пора і батькам, і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, ні сім'я без школи не можуть упоратися з найтоншими, найскладнішими завданнями становлення людини. А поки що виходить так, що сім'я і школа виховують дітей кожен за своїм розумінням” [5, 235]. Звертаючись до вчителів і батьків, В. Сухомлинський також звертається і до вихователів дошкільних закладів, адже саме вони закладають основи майбутньої співпраці з педагогами. Від вихователів залежить якість первинних знань, умінь та навичок, з якими вихованці закладу дошкільної освіти підуть у школу. Добре, якщо у них буде міцний фундамент знань і бажання відкривати нове – знати ще більше, пізнавати. Відповідати за це повинен не лише вихователь, але й батьки. Педагог закладу дошкільної освіти є першим творцем співпраці. Уміння знайти підхід до батьків, заохотити і залучити їх до життя дошкільного закладу – одне з важливих завдань вихователя. Якщо йому вдасться налагодити взаємини із сім'ями вихованців – праця буде плідною і результативною.

Залучення батьків до життя закладу дошкільної освіти на сучасному етапі – не просто одна з вимог часу, а необхідність, оскільки виникла потреба в удосконаленні освітнього процесу, який би був спрямований на нові підходи до виховання дітей.

Педагогіка партнерства, яку у скандинавських країнах називають “педагогікою діалогу”, виступає основою взаємодії у системі “педагог – дитина – сім'я”. Вона ґрунтується на таких принципах [3, 7]:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у стосунках;
- діалог, взаємодія, взаємоповага;

СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);

- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Партнерські відносини між усіма учасниками освітнього процесу повинні бути міцними та різнобічними, адже зміни, які відбуваються в освіті, вимагають особистісно орієнтованого підходу, який передбачає співпрацю та співтворчість.

Разом з батьками вихователі творять спільноту, у якій діти почуваються комфортно. Тому, коли сім'ї будуть діяти спільно з педагогічним колективом – грамотно і професійно, дитина зможе жити у демократичному світі з глибокими моральними цінностями.

Кожен заклад дошкільної освіти в роботі з батьками має певний досвід. Педагоги творять взаємини із сім'ями вихованців за допомогою певних форм та методів роботи, які можуть бути колективними, індивідуальними та наочно-інформаційними.

Цікавими формами роботи з батьками є майстер-класи, конкурси, ярмарки, змагання, родинні свята, екскурсії (мандрівки), проектна діяльність, участь у заняттях, волонтерська діяльність, анкетування, спільні святкування, педагогічна бібліотека (букросинг) та багато інших.

На сучасному етапі, поряд із традиційними формами роботи із сім'ями вихованців, заклади дошкільної освіти часто використовують інноваційні із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

Оперативно обмінюватися інформацією з батьками найзручніше в інтернеті, тому із сім'ями вихованців педагоги працюють як особисто, так і в режимі онлайн.

Зараз, у XXI інтернет-столітті, існує безліч додатків, сайтів та програм, які урізноманітнюють освітній процес та сприяють онлайн співпраці.

Розглянемо деякі інтернет-ресурси, які можна сміливо використовувати для роботи з батьками.

Сайт дошкільного закладу

Обличчям закладу дошкільної освіти є його сайт. Зазвичай він містить відомості про історію закладу, педагогічний колектив, різноманітні заходи та новини. Також сайт є джерелом інформації навчального, розвивального, виховного та методичного змісту і саме за його допомогою відбувається інформаційно-просвітницька робота з батьками. Різноманітність інформації та його наповнення створює цілісний образ педагогічного колективу, формує позитивний імідж.

Група у соцмережі

Батьки, як і педагоги, активно користуються соціальними мережами. Тому вихователі створюють там групи, у яких діляться щоденними новинами та подіями, які відбуваються у садочку – публікують відео та фотографії, пишуть дописи. Кожен заклад дошкільної освіти вибирає для себе найзручнішу платформу для співпраці з батьками. Переважно це закриті групи у Facebook, у які вихователі вручну додають учасників або надсилають запрошувальне посилання, а також це Instagram сторінки, які частіше використовують для реклами.

Чат у месенджері

У дошкільних закладах месенджери використовують для спілкування з батьками в режимі реального часу. Найчастіше це Viber або Telegram.

Зручно, коли всі батьки зібрані в одній групі. Месенджери допомагають зекономити час і забезпечують швидкий зворотній зв'язок. Вони прості у використанні. Також у Viber або Telegram групи можна надсилати відео- чи фотозвіти, але варто обговорити це з батьками. Наприклад, якщо у садку є група у соцмережі, можливо, краще публікувати освітню діяльність лише там, а у месенджери скидати актуальну інформацію чи опитування. Для ефективного спілкування краще встановити правила чату, щоб інформаційний простір не засмічувався.

Електронна пошта

Завдяки електронній пошті можна інформувати батьків про заходи, які відбуватимуться у садку та про життєдіяльність групи, надсилати практичні матеріали – вірші до свят, пам'ятки, фото, звіти та, на початку місяця, план роботи з дітьми. Таке спілкування – хороший варіант індивідуальної онлайн-співпраці.

Padlet

Padlet – сервіс, за допомогою якого можна створювати віртуальні онлайн-дошки. Він підійде для роботи з педагогічним колективом, а також для співпраці з батьками. Padlet дає змогу зібрати усю необхідну та цікаву інформацію в одному місці та поширити її серед учасників освітнього процесу. Він простий у користуванні. Інтерактивними дошками можна легко ділитися, скопіювавши посилання і надіславши його у будь-який месенджер.

Google Форми

Сервіс для створення онлайн-тестів та анкет Google Форми зручний для дистанційного опитування батьків вихованців. Він миттєво аналізує отриману інформацію та структурує її у вигляді діаграм і таблиць, що значно спрощує роботу.

Оскільки зараз педагогам і батькам простіше спілкуватися за допомогою комп'ютерів і гаджетів, так званих сучасних засобів, це стає перевагою і водночас недоліком. Добре тому, що можна зекономити час, вдало організувавши роботу, а зле, бо втрачається цінність живої комунікації. Тому варто гармонійно поєднувати "живе" і "віртуальне" спілкування, адже жодні гаджети не зможуть замінити безпосередньої участі батьків в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Висновки. На основі викладеного можна стверджувати, що жоден, навіть найсучасніший заклад дошкільної освіти, який використовує різноманітні інноваційні технології для висвітлення життя дітей у садочку, не зможе замінити сім'ю. Виховання дітей – спільна, двостороння відповідальність, а співпраця з батьками – не нова, а давно забута стара проблема, яку зараз педагоги ХХІ ст. намагаються вирішити.

Головним у змісті роботи з батьками стає активне залучення сімей до освітнього процесу як рівноправних учасників. Це означає, що і батьки, і педагоги відповідальні за його результат. Педагогіка партнерства, яка будується на повазі, довірі, рівності та добровільності, є одним із факторів ефективної взаємодії усіх учасників цього процесу.

Отже, батькам важливо усвідомити свою роль у вихованні та навчанні дитини, а педагогам – мудро скеровувати і консультувати батьків. Завдяки спільній праці сім'ї та закладу дошкільної освіти можливо створити умови для повноцінного розвитку дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Наук. кер. Піроженко Т. О.; авт. кол.: Байер О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г. Київ: Видавництво, 2021. 26 с.
2. Макаренко А. С. Книга для батьків. Київ: Рад. школа, 1980. 327 с.
3. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навч. -метод. посіб. / Т. М. Бабко, О. В. Банах, О. М. Мельник. Київ: Видавничий дім "Освіта", 2020. 208 с.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2006. 456 с.
5. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. Київ: Рад. школа, 1979. 151 с.

REFERENCES

1. Pirozhenko, T. O. (2021). Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [Basic component of preschool education]. Kyiv, 26 p. [in Ukrainian].
2. Makarenko, A. S. (1980). Knyha dlia batkiv [Book for parents]. Kyiv, 327 p. [in Ukrainian].
3. Babko, T. M., Banakh, O. V. & Melnyk, O. M. (2020). Nova ukrainska shkola: orhanizatsiia vzaiemodii z batkamy uchniv pochatkovoii shkoly [New Ukrainian school: organization of interaction with parents of primary school students]. Kyiv, 208 p. [in Ukrainian].
4. Ponimanska, T. I. (2006). Doshkilna pedahohika [Preschool pedagogy]. Kyiv, 456 p. [in Ukrainian].
5. Sukhomlynskyi, V. O. (1979). Batkivska pedahohika [Parental pedagogy]. Kyiv, 151 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.04.2022

"Не в кількості знань полягає освіта, а в повному розумінні й майстерному застосуванні всього того, що знаєш".

*Адольф Дістервег
німецький педагог-демократ*

"Успіх приходить лише до тих, хто не залишає спроб домогтися свого і незмінно має позитивне світосприйняття".

*Вільям Клемент Стоун
американський бізнесмен, меценат*

"З усіх дарів провидіння самий милосердний і дорогоцінний – наше незнання того, що нас чекає попереду".

*Артур Конан Дойл
британський письменник*

